

ยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนครสวรรค

The Capacity Strategy for Committee Leadership in Village Fund of Nakhon Sawan Municipality

ธีรเดช มีสัตธรรม^{1*}

สุภาวรรณ วงศ์คำจันทร์² สุชาติ แสงทอง²

¹ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Theeradeht Meesattham^{1*}

Supawan Wongkhamchan² Suchart Sangtong²

¹ Doctor of Philosophy Program in Development Strategies Nakhon Sawan Rajabhat University

² Thesis Advisor

TMBK_960_SING@WINDOWSLIVE.COM

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 2) สร้างยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นผู้นำในการพัฒนาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ และ 3) ศึกษาผลของการใช้ยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการวิจัยและพัฒนาใช้แผนแบบการทดลองพิสูจน์สมมติฐานแบบการทดลองกึ่งจริง เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสมรรถนะความเป็นผู้นำ แบบทดสอบความรู้ แบบวัดสมรรถนะ แบบวัดเจตคติ และหลักสูตรการฝึกอบรมกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนครสวรรค วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย และ ค่า t-test ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการบรรยายเชิงพรรณนาจากสภาพจริง

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบด้วยปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะผู้นำ 3) ด้านพฤติกรรม 4) ด้านการพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์
2. ผลการสร้างยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบด้วย 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ 2) การพัฒนาการเป็นผู้นำ และ 3) การพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์
3. ผลของการใช้ยุทธศาสตร์ พบว่า กลุ่มทดลอง มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ มีพฤติกรรมการใช้สมรรถนะความเป็นผู้นำในการปฏิบัติงาน และมีเจตคติต่อพฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะ ความเป็นผู้นำ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study competency of the committee of village fund and urban community in Nakhon Sawan Municipality; 2) create strategic for increasing competency of the committee of village fund and urban community; and 3) evaluate the effectiveness of strategy for increasing competency of the committee of village fund and urban community in Nakhon Sawan Municipality. The research and development approach were adhered to prove the hypothesis of semi-experimental research. Research tools were a form to ask for competency in leadership, a test of knowledge, a form to measure competency and attitude, and training courses. The sample group comprised 48 committee of village fund and urban community. Not only quantitative data analysis was adopted by using percentage, standard deviation, mean and t-test, but also qualitative data analysis was authentically descriptive.

Results showed as follows:

1. The leadership competency of the committee of village fund and urban community that affected effectiveness of the practice in duty were four factors: 1) Knowledge, 2) Leadership Skill, 3) Behavior, and 4) Strategic Development.
2. Strategy for increasing competency of the committee of village fund and urban community included three components: 1) Knowledge Building and Duty Understanding, 2) Leadership Development, and 3) Strategic Development.
3. Results of strategic performance revealed that the experimental group were knowledgeable, understanding their duty, using leadership competency in work, and attitude toward practice in duty of the post training was higher than the pretest statistically with the 0.05 significant level.

Keywords: Capacity Building Strategy, Leadership, Village Fund Committee

บทนำ

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กองทุนละหนึ่งล้านบาท โดยถือว่าเป็นนโยบายที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเพื่อให้ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นเครื่องมือในการกระจายโอกาสให้แก่คนจนเข้าถึง แหล่งเงินทุน แหล่งความรู้และโอกาสที่จะให้กลุ่มคนดังกล่าวได้ร่วมคิด ร่วมทำด้วยภูมิปัญญาของตนเอง เสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น สร้างกระบวนการพึ่งตนเองได้สามารถกำหนดอนาคตและจัดการ หมู่บ้านและชุมชนด้วยตนเอง เป็นการเสริมสร้างศักยภาพและ ความเข้มแข็ง ทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการกระตุ้นเศรษฐกิจของหมู่บ้านและชุมชนเมือง อันเป็นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าของประเทศ นอกจากนี้นโยบายดังกล่าวแล้วยังได้ กำหนดปรัชญาและหลักการสำคัญของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไว้ว่า กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองจะประสบความสำเร็จควรประกอบด้วยหลักการสำคัญคือ ความพร้อมของหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง ทั้ง ความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสพการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้านการบริหารจัดการ เงินกองทุน หมุนเวียนหมู่บ้านทั้งในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับ กองทุน หมุนเวียนหมู่บ้านทั้งในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกับ กองทุนทางสังคมของชุมชนและกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการ บริหารจัดสรรที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินตามแนวทางให้หมู่บ้าน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็น ผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและด้านการจัดการกองทุน การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัด ประสิทธิภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการพึ่งพาตนเองเพื่อความโปร่งใสและ ประสิทธิภาพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2551)

เทศบาลนครนครสวรรค์ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ใจกลางท้องที่อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศเหนือประมาณ 237 กิโลเมตร มีพื้นที่ในเขตการปกครอง จำนวน 27.87 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ครอบคลุม 5 ตำบล ตำบลปากน้ำโพทั้งตำบล ตำบลนครสวรรค์ตก 1, 4, 5, 9, 10 ตำบลนครสวรรค์ออก หมู่ที่ 1, 4, 5, 6, 7 ตำบลวัดไพร หมู่ที่ 10, 11, 12, 13 และตำบลแควใหญ่ หมู่ที่ 4, 7, 10 มีชุมชนที่มีความพร้อมได้รับการจัดสรรงบประมาณกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครสวรรค์ ในปี 2544 ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 มีจำนวน 48 กองทุน จากการสรุปผลการดำเนินงานจนถึงปัจจุบันมีชุมชน 26 ชุมชนที่จะทะเบียนเป็นนิติบุคคล ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระยะที่ 2 จำนวน 11 ชุมชน ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระยะที่ 3 จำนวน 10 ชุมชน

จากการดำเนินการแก้ไขปัญหา และการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของรัฐบาลที่ผ่านมายาพยายามให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ การวางแผนและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารจัดการ เป็นการสนับสนุนให้คนในหมู่บ้านและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการรับรู้ปัญหาของหมู่บ้านและชุมชน และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านและชุมชน โดยคนในชุมชนเอง โดยหวังว่าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถ และศักยภาพในการช่วยเหลือตนเองได้ด้วยตนเอง นโยบายกองทุนหมู่บ้านเป็นนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นเครื่องมือในการกระจายโอกาสให้แก่คนจนเข้าหาแหล่งเงินทุน โอกาสที่ให้แก่คนจน ได้เข้าหาแหล่งความรู้ และโอกาสที่จะทำให้นักจนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันบริหารจัดการด้วยภูมิปัญญาของตัวเอง เพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มุ่งสร้างเสริมกระบวนการพึ่งตนเองได้ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต้องให้ประชาชนในชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเองในการเรียนรู้ สร้างเสริมและการพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านและชุมชน และการเสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งทางด้านการบริหารจัดการ ให้แก่ประชาชนในชุมชน รวมทั้งกระตุ้นเศรษฐกิจของหมู่บ้านและชุมชนอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศตลอดจนเป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในอนาคต

ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในระยะเวลาที่ผ่านมา ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองนครสวรรค์ สำนักงานงานเครือข่ายกองทุนอำเภอเมืองนครสวรรค์ และระดับจังหวัดมีคณะกรรมการการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด เพื่อหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบ ผลการประเมินความพร้อมของกองทุน ซึ่งผ่านการประเมินจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอและสนับสนุนเตรียมความพร้อมติดตามตรวจสอบ ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนของกลุ่มองค์กรประชาชน และประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนซึ่งได้มาโดยการทำเวทีประชาคมในหมู่บ้านหรือชุมชน เลือกกันเองมีจำนวน 9-15 คน ทำหน้าที่จัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุน ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านด้วย อีกทั้งยังทำหน้าที่บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนอีก เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของกองทุน

จากความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาเลือกศึกษาและวิจัยในเรื่อง “ยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนครสวรรค์” ที่เป็นแนวทางและรูปแบบสำหรับการแก้ไขปัญหาเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถใช้สมรรถนะความเป็นผู้นำการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทันต่อสภาพการณ์ของการเปลี่ยนแปลงระดับพื้นที่ตลอดจนเหมาะสมกับวิถีชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ เพื่อเป็นผู้นำในการพัฒนาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่

3. เพื่อศึกษาผลของการใช้ยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ เพื่อเป็นผู้นำในการพัฒนาในกลุ่มทดลอง ดังนี้

สมมติฐานการวิจัย

ยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อเป็นผู้นำในการพัฒนา ทำให้กลุ่มทดลอง มีความรู้ ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ ภาวะผู้นำการเป็นผู้นำในการพัฒนา สมรรถนะการใช้ภาวะผู้นำในการพัฒนา มีเจตคติต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำเพื่อการพัฒนา เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) (เจลิชว บุรีภักดี, 2550) ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จำนวน 48 ชุมชน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จำนวน 48 ชุมชน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทดลองยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นผู้นำในการพัฒนาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) และเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการพัฒนาเพื่อเพิ่มสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตัวแปรตาม คือ มีความรู้ ความเข้าใจ บทบาทหน้าที่และความเป็นผู้นำในการพัฒนา สมรรถนะความเป็นผู้นำ เจตคติต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ รวมข้อคำถาม 20 ข้อ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและ แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจในระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก รวมข้อคำถามจำนวน 50 ข้อ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการเก็บข้อมูล 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลสภาพจริง

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายอื่นๆ ได้กำหนดไว้

2. สืบหาข้อมูลรายงานการร้องเรียนและร้องทุกข์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรับเรื่องราวร้องเรียนและร้องทุกข์ของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียที่ร้องขอให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์

3. ศึกษาและสำรวจข้อมูลผลงานดีเด่น (Best Practice) ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา

1. รวบรวมข้อมูลจากผลการประชุมระดมสมอง นำมาวิเคราะห์เพื่อออกแบบและกำหนดเป้าหมาย

ยุทธศาสตร์ พร้อมแนบคำตัวแบบยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ขั้นตอน

2. ตรวจสอบร่างยุทธศาสตร์ด้วยการประชุมกลุ่มพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 คน
3. ทำการยืนยันยุทธศาสตร์โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองยุทธศาสตร์การพัฒนา

1. กลุ่มทดลอง โดยเข้ารับการฝึกอบรมตามยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. รวบรวมข้อมูลและประเมินผลจาก แบบทดสอบความรู้ แบบวัดสมรรถนะ

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปผลการทดลองยุทธศาสตร์การพัฒนา

สรุปผลการทดลองใช้ยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเผยแพร่ตัวแบบยุทธศาสตร์เพื่อเพิ่มสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณ รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติพื้นฐานแปลผลข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย และใช้ค่าสถิติ T-test เปรียบเทียบก่อนและหลังทดลองในกลุ่มทดลอง ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกับการเก็บข้อมูลและทำแบบต่อเนื่องกันไปตลอดระยะเวลาการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. สมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบด้วยปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะผู้นำ 3) ด้านพฤติกรรม และ 4) ด้านการพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์

2. ผลการสร้างยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อเป็นผู้นำในการพัฒนาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ จากผลการวิจัย ยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประกอบด้วย 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ 4 กลยุทธ์ 18 เป้าประสงค์ โดยใช้เทคนิควิธีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะความเป็นผู้นำในการพัฒนา

3. ผลของการใช้ยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในกลุ่มทดลอง จากการทดลองใช้เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถนะเกี่ยวกับ ความรู้ ความเข้าใจ สมรรถนะการใช้ภาวะผู้นำ และเจตคติต่อพฤติกรรมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ก่อนและหลังการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ปรากฏว่า เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 1-3 ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเรื่องบทบาทของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง ก่อนและหลังการฝึกอบรม

กลุ่มทดลอง (N = 40)	Mean	Std. Deviation	t- test	P = Value
ก่อนทดลอง	5.86	1.564	7.46	0.00
หลังทดลอง	7.82	1.451		

จากตารางที่ 1 พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความรู้ ความเข้าใจ โดยรวมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบพฤติกรรมและแนวปฏิบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ก่อนและหลังการฝึกอบรม

กลุ่มทดลอง (N = 40)	Mean	Std. Deviation	t- test	P = Value
ก่อนทดลอง	6.75	2.22	4.70	0.00
หลังทดลอง	8.14	1.29		

จากตารางที่ 2 พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีพฤติกรรมและแนวปฏิบัติ โดยรวมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบเจตคติในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ก่อนและหลังการฝึกอบรม

กลุ่มทดลอง (N = 40)	Mean	Std. Deviation	t- test	P = Value
ก่อนทดลอง	7.98	2.25	3.05	0.00
หลังทดลอง	8.80	1.21		

จากตารางที่ 3 พบว่า เจตคติในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรวม หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการ คือ ได้แนวทางการเพิ่มสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สามารถใช้เพิ่มสมรรถนะได้อย่างเหมาะสม สามารถเสริมสร้างสมรรถนะและศักยภาพในการปฏิบัติงานตามบทบาท รวมถึงมีการพัฒนาด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมสูงขึ้น มีความรู้ในเรื่องการพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์ ที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม และมีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ของแต่ละพื้นที่

การพัฒนาเพื่อเพิ่มสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ ใช้วิธีการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมของ ไคเกน (Kaighen, 1992; อ้างถึงใน สิริพงษ์เพ็ญศิริ, 2545 : 91) ซึ่งพบว่า หลังการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีพัฒนาการดีขึ้นกว่าก่อนการเข้ารับการฝึกอบรม และผู้เข้าฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์ พฤติกรรม และเจตคติสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้จัดทำเป็นคู่มือสำหรับการฝึกอบรม ซึ่งในการดำเนินการสร้างคู่มือยุทธศาสตร์นั้น ผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างของคู่มือยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่จำเป็นและเหมาะสมของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนที่จะพัฒนา ซึ่งได้จากผลการสำรวจข้อมูล ซึ่งแต่ละยุทธศาสตร์ได้นำแนวคิดการบริหารแบบ Balanced Score Card (BSC) มาใช้ในการออกแบบคู่มือ รูปแบบกิจกรรมการอบรมที่เหมาะสม มีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน ตามวัตถุประสงค์ของประเด็นยุทธศาสตร์

ผลของการนำยุทธศาสตร์ไปใช้กับกลุ่มทดลอง หลังจากการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับการประชุมมากขึ้น และเข้าใจบทบาทของตนมากขึ้น และเมื่อมีการติดตามผลการฝึกอบรมกับกลุ่มทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองร้อยละ 50 มีการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปปฏิบัติทันที โดยเริ่มใช้เทคนิคที่ได้เรียนไปในการประชุม ดังเช่น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหลวงปู่ท้าว ได้จัดตั้งเป็นสถาบันการเงิน โดยมีพิธีเปิดสถาบันการเงินชุมชนหลวงปู่ท้าวพัฒนา เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2558 ซึ่งได้พัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้สามารถยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชนตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547

แนวทางการเพิ่มสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนคร นครสวรรค์ ในครั้งนี้ เป็นไปในแนวทางเดียวกับการศึกษาของวาสนา ปินตา (2549) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านแต่ละแห่งมีประสิทธิภาพในการดำเนินการแตกต่างกันคือปัจจัยด้านบุคคลซึ่งได้แก่ คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน บทบาทหน้าที่ของตนรวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้าน นอกจากนี้ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของคณะกรรมการซึ่งต้องมีวิสัยทัศน์ในการวางแผนการทำงานและมีการบริหารที่โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ และการส่งเสริมสนับสนุนของรัฐบาลก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะขาดเสียไม่ได้ ซึ่งในปัจจุบันพบว่าหน่วยงานภาครัฐยังขาดการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านงบประมาณและการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ผลการศึกษานี้คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไปที่ทำให้เข้าใจถึงสภาพการณ์ของกองทุนหมู่บ้าน และอาจสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป สอดคล้องกับบรรจบ กิมเกณธอม (2548) สมรรถนะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยสมรรถนะจะต้องสัมพันธ์และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนา การสร้างบุคลากรที่เหมาะสมเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายทางธุรกิจที่ได้วางไว้ ความเชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะกับกลยุทธ์ขององค์กรจะถูกถ่ายทอดโดยการกำหนดงาน และหน้าที่ที่ส่งผลลัพธ์อย่างที่เราจะเป็น ดังนั้นบุคลากรจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะและความสามารถที่ตรงกับงานที่จะต้องปฏิบัติ สมรรถนะจึงเป็นพื้นฐานในกระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือก สรรหา การจัดการในเรื่องความก้าวหน้า หรือการพัฒนาให้เป็นที่ไปในทิศทางเดียวกัน

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยค้นพบว่าขั้นตอนที่มีความท้าทายที่สุด คือ การออกแบบคู่มือประกอบการฝึกอบรม เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กลุ่มทดลองมีความหลากหลายระดับความรู้ ประสบการณ์ และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งคณะกรรมการ การออกแบบคู่มือที่เหมาะสมกับ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจึงเป็นเรื่องที่ท้าทาย การรวบรวมองค์ความรู้ที่กระจัดกระจายอยู่ในเอกสาร หรือตัวบุคคลมาทำให้เป็นระบบ เพื่อเป็นแนวทางให้วิทยากรใช้ในการฝึกอบรม และเป็นเอกสารประกอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองภายหลังจึงเป็นปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในการปฏิบัติงานและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ควรจะมีรูปแบบหรือแนวทางการส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้สามารถใช้สมรรถนะความเป็นผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ศักยภาพในการทำงานประสานกับหน่วยงานท้องถิ่นและภาคีต่าง ๆ จนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริง

1.2 รัฐบาลควรมีนโยบายให้หน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการในการเพิ่มสมรรถนะของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดฝึกอบรม ศึกษาดูงาน อย่างน้อยปีละ 1 – 2 ครั้ง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้การพัฒนาชุมชนเชิงยุทธศาสตร์และนวัตกรรมการพัฒนาแนวใหม่

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิจัยและพัฒนา

2.1 การนำยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะความเป็นผู้นำของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์สูงสุดต่อการพัฒนา มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญและสร้างกลไกการขับเคลื่อนการบริหารและการจัดการแบบองค์รวม ทั้งด้านงบประมาณดำเนินการ การบริหารจัดการ โครงการ และการติดตามประเมินผลให้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกกองทุน

2.2 ควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา เกี่ยวกับสมรรถนะและการเพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติงานความเป็นผู้นำของ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในพื้นที่แห่งอื่น ๆ ต่อไป เพื่อสร้างรูปแบบและยุทธศาสตร์ที่มีความเหมาะสมและ สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิม บุรีศักดิ์. (2550). เทคนิควิธีในการวิจัยและพัฒนา. นครสวรรค์:มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- บรรจบ กิมเกณอม. (2548). การบริหารงานบุคคลและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ:มิตรภาพการพิมพ์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2551). ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหาร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2551.
- วาสนา ปันตา. (2549). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีกองทุนหมู่บ้านในเขตอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา บัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริพงษ์ เพ็ญศิริ. (2545). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา พุทธศักราช 2543 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.